Godt og kortfattet på dansk om epilepsi

Jørgen Alving, Anne Sabers, Peter Uldall
Epilepsi
 En basisbog. 159 s, tab, ill. København: FADL's Forlag, 2014. Pris DKK 300
 ISBN 978-87-7749-765-0

Denne danske læreboken i epilepsi kom første gang ut i 1978. I denne boken er det foretatt en gjennomgripende oppdatering av den siste versjonen som utkom i 2006. Forfatterne hører til vår tids fremste danske epileptologer.

Boken innledes med et historisk tilbakeblikk med særlig vekt på utviklingen av epileptologien i Danmark. I dette kapitlet stusser jeg litt over at det ikke nevnes at dansk epilepsikirurgi lå nede i mange år etter noen svært uheldige avisoppslag om at slike inngrep var en form for moderne lobotomi!

Det er i alt 14 kapitler der man har valgt å legge hovedvekten på anfalls- og syndromklassifikasjon, utredning, differensialdiagnoser og farmakologisk og kirurgisk behandling. Til forskjell fra de fleste andre lærebøker er det egne kapitler om epilepsi i allmennpraksis og om epilepsisykepleierens rolle.

De enkelte anfallstyper er greit beskrevet, men i den generelle innledningen savner jeg at forfatterne drøfter skillet mellom provoserte anfall, også kalt akutte symptomatiske anfall, som ikke er ledd i epilepsi, og uprovoserte anfall, som er ledd i epilepsi.

For at leseren skal bli bedre kjent med de mange anfallsformene, følger det med en DVD som, i tillegg til en kort videofilm om synkoper, viser 16 anfallsopptak gjort under videoteleometri. Opptakene er dessverre ikke av beste kvalitet, og tolkningen av de iktale EEG-forstyrrelsene blir vanskelig gjort av at det ikke fremgår hvilke avledninger som er brukt.

Jeg lot meg imponere over hvor mye stoff forfatterne har klart å få inn på relativt få sider uten at det gikk ut over lesbarheten. Blant annet ble de to grunnleggende forskjellige mekanismene bak fokale anfall og absensanfall forklart på en lettfattelig måte.

Layout, med blant annet mange bokser med hovedbudskap under hvert kapittel, fant jeg både tiltalende og pedagogisk.

Norsk og dansk epileptologi har mye til felles. Forfatterens forslag til preparatvalg ved de forskjellige epilepsisyndromene stemmer godt overens med hva som praktiseres i Norge.

Noe var jeg likevel uenig i, nemlig påstanden om at hele 50–70 % av epilepsipasientene er «MR-positive» (s.47), dvs. at de har et morfologisk substrat til anfallene. Det stemmer ikke med min erfaring. Noen barn med «catastrophic epilepsies» kan bli bedre etter en hemisfærotomi. Hemisfærektomi, som forfatterne skriver (s.85), er en metode som i dag er forlatt. At vi også har forlatt termen lokalisasjonsrelatert epilepsi (s.10) til fordel for fokal epilepsi, trodde jeg vi nå var enige om.

Disse innvendingene til tross, jeg har ikke problemer med å anbefale boken til unge leger som vil bli nevrologer eller pediatere, og til sykepleiere og annet helsepersonell som i sitt arbeid kommer i kontakt med personer med epilepsi.

Karl O. Nakken

Spesialist i nevrologi, Spesialsykehuset for epilepsi
 Oslo universitetssykehus

Akademisk elefantiasis

Magne Stendal
Medisin fra død til liv
 Når ringen blir slutta. 1 200 s, tab, ill. Bergen: John Grieg Forlag, 2014. Pris NOK 995
 ISBN 978-82-5330-320-8

Den foreliggende bok er en revidert, oppdatert og utvidet versjon av Stendals doktoravhandling fra 2009. Allerede undertittelen bærer bud om noe i bokstavelig forstand storveies og en forfatter med liten sans for å fatte seg i korthet: «Framstilling og analyse av etiske, historiske, juridiske, kommunikasjonsretta, medisinske, pedagogiske, praksisorienterte, psykologiske, samfunnsmessige og teologiske synspunkt på obduksjon og donasjon for transplantasjon.» «For mange noter», var dommen keiseren lot falle da han i filmen *Amadeus* ble spurt om han likte Mozarts nykomponerte opera *Figaros bryllup*. Den samme dom er det fristende å ty til i møte med denne kolossen på 1 200 sider. Det ville være en like korttenkt reaksjon som keiserens overfor Mozart. På tross av bokens elefantiasiske omfang er det umulig å finne overflødige noter som kunne vært skåret bort uten skadeverk. Det tjener Det medisinske fakultet i Oslo til ære at de lot doktoranden få prøvet sin gigantiske avhandling for disputas, og John Grieg Forlag likeså for at de fem år senere utga et verk som har vokst seg enda større.

Omfangsrike avhandlinger finnes det tidligere eksempler på, men man må helt tilbake til 1941 og Peter Wessel Zapffes *Om det tragiske* for å finne et verk som i perspektivrikdom, intellektuell spenst og språklig mesterskap kan måle seg med dette. Dessuten er boken skrevet på et nynorsk av en kvalitet det går år og dag mellom hver gang man får anledning til å nyte.

Boken består i alt av 12 deler og er inndelt i 40 kapitler, herunder to deler om døden og synet på obduksjon og transplantasjon i ulike religioner og trossamfunn. Denne delen kan leses helt uavhengig av de øvrige delene, samtidig som den fungerer som en «bølgegang», for å bruke forfatterens velvalgte analogi, over og inn til de øvrige delene. I tillegg kommer en del 2 som omhandler denne problematikken i gresk og romersk medisin, i gammeltestamentlige kulturer og hos naturfolk og vikinger. Kombinasjonen av disse to historiske og kulturelle dypdykk med bokens nærlesning av relevante lovverk og framstilling av nåværende praksis og utfordringer, gjør den til en gullgrube for helsepersonell, pasienter og pårørende, helsepolitikere og folk flest.

Et hovedbudskap er at debatten om donasjon og obduksjon i større grad bør foregå i det offentlige rom, slik at folk blir bedre kjent med denne problematikken og med viktigheten av obduksjon og behovet for donasjon. For bare slik vil det være mulig å forsvare anvendelsen av et presumert samtykke i denne sammenheng. Det er et budskap lovmakerne burde lytte til før de vedtar den nye loven om transplantasjoner og obduksjoner.

Jan Helge Solbakk

Professor, Senter for medisinsk etikk
 Universitetet i Oslo